

ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ

Гольонко Ігор 54

1. Поняття та сутність

Туризм заснований на цільовому та розумному використанні туристичних ресурсів.

Туристичні ресурси — специфічні властивості природного середовища, а також їх поєднання, прояви людської діяльності, природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, які є предметами зацікавлення туристів, стимулюють їх до подорожі, здатні задовольнити їхні потреби у відновленні та розвитку фізичних, емоційних та інтелектуальних сил.

Основою використання туристичних ресурсів і туристичних об'єктів для цілей туризму є туристський інтерес і туристські враження.

Туристський інтерес — перспектива одержання туристом об'єктивної інформації, позитивних емоцій або потенційна можливість задовольнити заплановану потребу туриста в конкретній, на початку частково відомій, туристичній послугі, туристичному товарі й туристичному продукті, заснованих на певному комплексі туристичних ресурсів, що є об'єктами туристського інтересу.

Туристське враження — комплекс емоцій, здебільшого позитивних, духовний і фізичний стан туриста, що сформувалися під впливом споживання туристичних послуг, придбання туристичних товарів, споживання туристичного продукту.

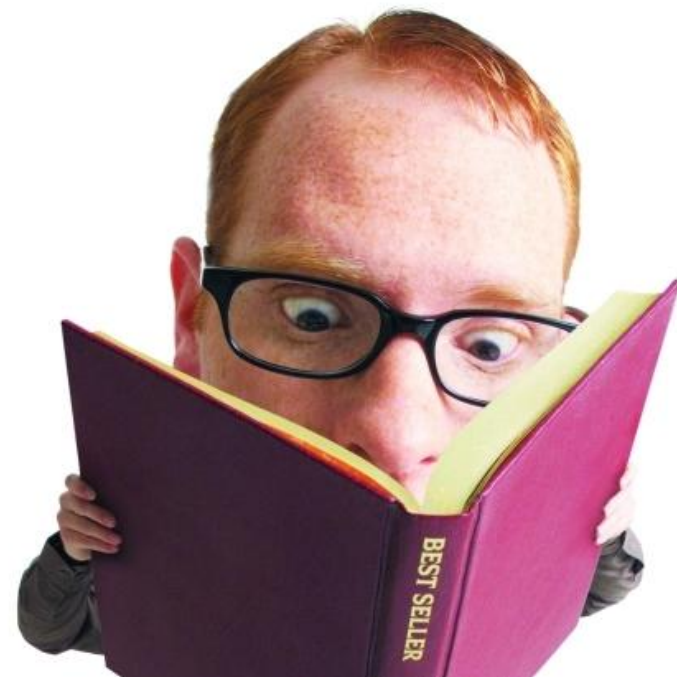
Туристське враження виникає під час екскурсій, споглядання мальовничих природних ландшафтів, відвідування атракціонів, ресторанів, проживання у готелі тощо. Враження про туристичні ресурси і тур загалом складається з багатьох компонентів.

Варто нагадати, що деякі види туризму, наприклад, діловий туризм, можуть не мати розважальної мети.

2. Принципи класифікації туристичних ресурсів

У науковій літературі пропонується декілька підходів до класифікації туристичних ресурсів. Найбільшого поширення набули класифікації польського економіста **М. Труаси** (1963) і французького економіста **П. Дефера** (1972).

В основу класифікації **М. Труаси** покладено поділ туристичних ресурсів на створені й не створені працею людини. Він виокремлює такі три групи туристичних ресурсів:

1. Природні туристичні ресурси, що визначаються як "потенційний туристичний капітал", до них належать клімат, повітря, пейзаж, моря, озера, ріки, гори, ліси тощо. Ці туристичні ресурси можна визначити як природно-кліматичні. Особливістю природних ресурсів є те, що вони не відновлюються в міру споживання чи відновлюються десятиліттями або навіть сторіччями, як, наприклад, ліси.

2. Туристичні ресурси, створені працею людини, тобто архітектурні споруди, пам'ятники, твори мистецтва тощо. Це об'єкти показу чи екскурсій.

3. Додаткові туристичні ресурси, створені працею людини для надання послуг — інфраструктура району, всі підприємства, призначені для прийому та обслуговування туристів.

На відміну від **М. Труаси, П. Дефер** не відносить до туристичних ресурсів підприємства з прийому й обслуговування туристів. На нашу думку, такий підхід можна мотивувати тим, що ці підприємства лише дають змогу використовувати туристичні ресурси, але самі по собі не можуть служити метою туристичної подорожі.

П. Дефер поділяє всі туристичні ресурси на чотири групи:

- гідром,
- фітом,
- літом,
- антропом.

3. Природно-кліматичні туристичні ресурси

Усі природні ресурси оцінюють залежно від їх рекреаційного або туристичного потенціалу. Однак ступінь використання природних ресурсів може бути різним і залежить переважно від спеціалізації регіону. При класифікації природних ресурсів доцільно враховувати як їх природне походження, так і економічне значення для туризму.

Виокремлюють такі групи природних ресурсів

1. За походженням.
2. За видами рекреаційного використання.
3. За швидкістю вичерпання ресурсів.
4. За можливістю самовідновлення і культивування.

Окремо виділяють **природні лікувальні ресурси** — рекреаційні ресурси, призначені для лікування і відпочинку населення країни чи регіону, а також туристів.

Варто розрізняти природні ресурси за характером залучення в туристичну діяльність:

- 1) природні ресурси, які можуть сприйматися зором, наприклад, пейзажі, захід чи схід сонця, мальовничий ландшафт.
- 2) природні ресурси, які використовуються без їх прямого споживання.
- 3) природні ресурси, які безпосередньо використовуються у туристичній діяльності.

Ще 1982 р. UNWTO і Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) була ухвалена Спільна декларація, в якій підкреслювалася необхідність збереження рівноваги між туризмом і навколишнім середовищем. Негативний вплив туризму на навколишнє середовище виявляється не відразу, а поступово, іноді непомітно, і в підсумку призводить до руйнування природних туристичних ресурсів.

З природних рекреаційних ресурсів можна виокремити бальнеологічні, фітолікувальні, ландшафтні, кліматичні, пляжні ресурси та спелеоресурси.

Бальнеологічні ресурси — природні лікувальні речовини, що використовуються для немедикаментозного лікування на курортах і в позакурорт-них умовах.

Найбільшою бальнеологічною областю України є Карпатський регіон, зокрема Передкарпаття. Тут освоєно понад 200 джерел і свердловин мінеральних вод. Першість у регіоні належить трускавецькій "Нафтусі"

Унікальним і ще не до кінця вивченим є такий лікувальний засіб, як озокерит (земляний, або гірський віск). Найбільшим у світі є Бориславське родовище озокериту, який за якістю не має аналогів.

Відомі українські грязеві курорти — Бердянськ, Євпаторія, Хаджибейський курорт та ін.

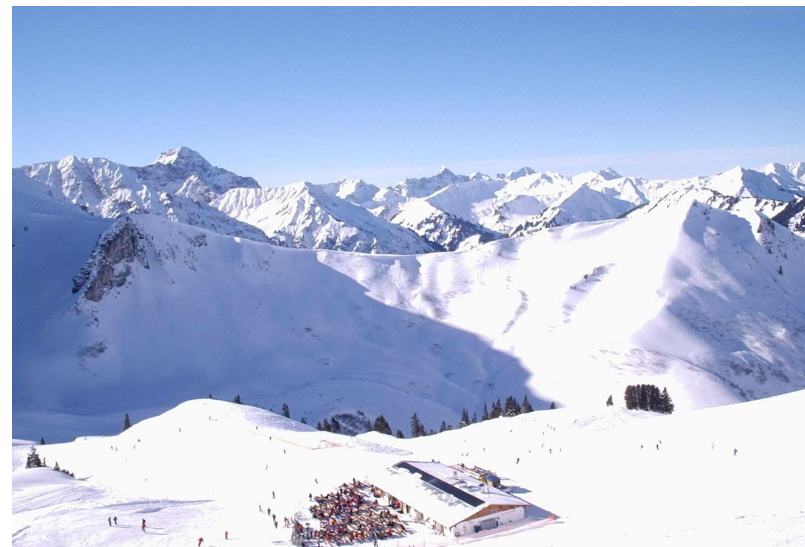
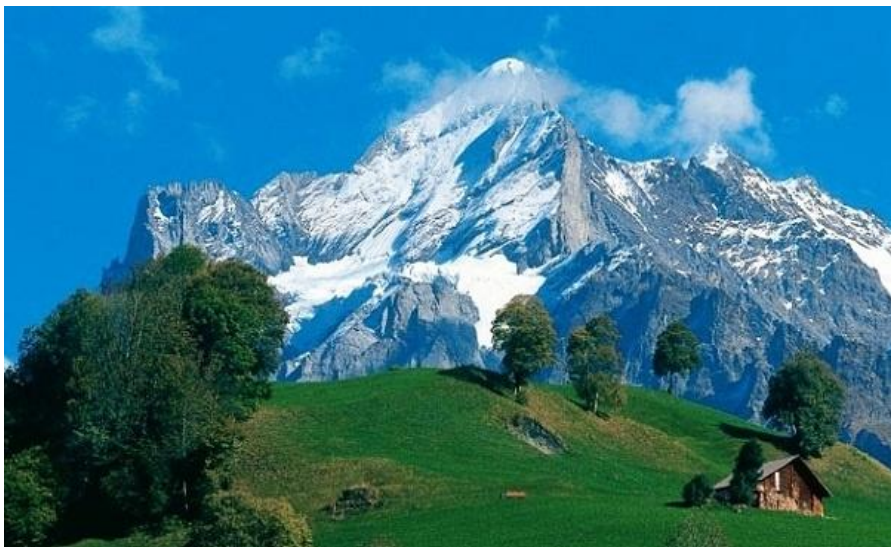

Ліс — найдавніша окраса Землі, невичерпне джерело радості для людини.

Ліси на земній кулі зосереджені у двох поясах: північному, що представлений хвойними і мішаними лісами Євразії і Північної Америки, та південному, який охоплює ліси екваторіального та тропічного поясів.

Найпривабливішими для туристів гірськими регіонами світу, що вирівнюються мальовничими ландшафтами, чистим повітрям і незагосподарованими просторами, є **Альпійські** території **Швейцарії, Австрії, Франції, Італії**, американські **Кордильєри**, гірські райони **Скандинавських країн, Карпати**. Нині лише **Альпійський** макрорегіон щорічно відвідує близько **150** млн осіб.

Кліматичні ресурси — важлива складова розвитку рекреаційного господарства, вони визначають загальну комфортність території для лікування та відпочинку. Кліматичні умови певних регіонів протипоказані для відвідування рекреантами з деякими захворюваннями, наприклад бронхіальною астмою, зате в інших кліматичних умовах такі хворі почуватимуться добре.

Кліматичні умови **України** є досить сприятливими для розвитку рекреаційної діяльності. Пляжні ресурси становлять вагомому частку всіх рекреаційних ресурсів. Понад **55 %** рекреантів світу так чи інакше пов'язують свій відпочинок і оздоровлення з перебуванням біля води (приаквальні курорти, будинки відпочинку, круїзи тощо), де на людський організм діє комплекс оздоровлювальних чинників, пов'язаних зі стихією моря.

Найпривабливішими та найпопулярнішими світовими пляжними місцевостями є **Лазурне узбережжя Франції** — від **Тулона** до **Монако**. Його протяжність — 230 км, а ширина — близько 20 км. Останніми десятиріччями все популярнішими стають прибережні території **Півдня Італії, Півдня і Сходу Іспанії, Сардинія, Балеарські й Канарські острови, Мальта, узбережжя Адріатики (Хорватія)**. Не втратили своєї привабливості причорноморські береги **Болгарії (Золоті Піски), Румунії, Південного берега Криму**. Серед інших регіонів світу найпопулярнішими зонами відпочинку є узбережжя морів і океанів, що омивають береги **США, Мексики, Гавайські, Багамські, Бермудські острови**, а також курортні місцевості **Марокко, Тунісу, Єгипту, Ізраїлю, Туреччини, Таїланду, Індії, Китаю, Японії, Бразилії**.

Печери — підземні порожнини, іноді дуже великих розмірів, що утворюються в легкорозчинних осадових породах (вапняку, кам'яній солі, гіпсі) в результаті діяльності підземних вод (карстові печери). Найбільшою на землі вважається Мамонтова печера (Mammoth Cave) у США.

Вона складається з низки сталактитових залів і коридорів, а загальна довжина її ходів перевищує 530 км. Найглибшими карстовими печерами світу вважаються П'єр-Сен-Мартен (глибина 1171 м) і Берже (1141 м) у Франції.

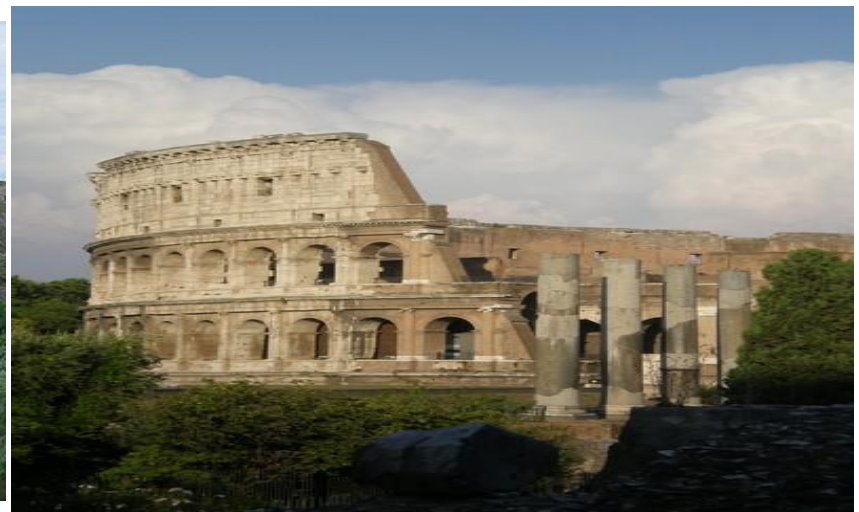

В Україні є кілька з найбільших печер світу, які за відповідного обладнання можна перетворити на рекреаційно-туристичні об'єкти міжнародного значення. Зосереджені печери у трьох регіонах: Подільсько-Буковинському (Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Львівська та Івано-Франківська області), у Криму та Карпатах.

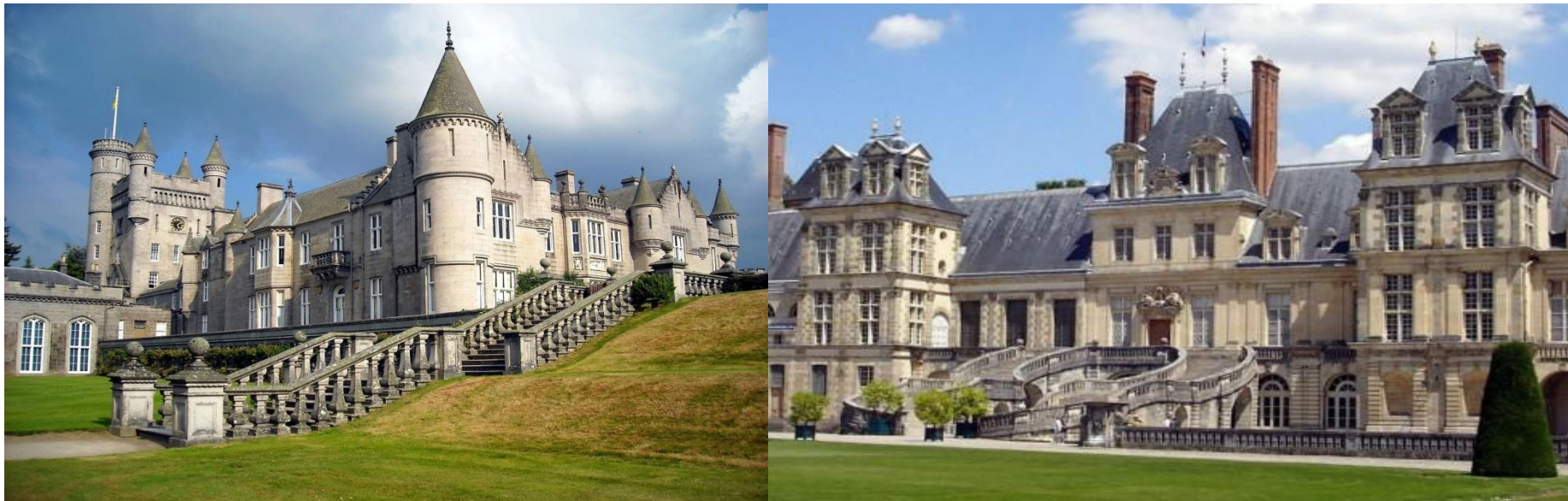

4. Історико-культурні туристичні ресурси

Історико-культурні туристичні ресурси — це сукупність створених у процесі історичного розвитку певної території пам'яток матеріальної і духовної культури, які є об'єктами туристського інтересу. До групи історико-культурних рекреаційних ресурсів належать пам'ятки історії, історичні архітектурні пам'ятки, пам'ятки сучасної архітектури, унікальні споруди культури, спорту тощо.

Значна частина замкових споруд дійшла до наших днів у вигляді руїн, проте збережені й відновлені замки в Іспанії, Німеччині, Швейцарії переобладнані під музеї з багатими колекціями середньовічних картин, посуду, меблів, інших елементів інтер'єру. Замки є цікавим елементом туристичної програми, їх охоче відвідують туристи. Найбільше старовинних замків в Іспанії та Франції — Шовіньї, Фалес, Лош, Кусі, Лувр, Віландо та ін.

Пам'ятки історії та архітектури на території України розміщені нерівномірно. Більшість із них знаходиться в західних областях України, а також у Київській, Хмельницькій, Вінницькій, Чернігівській, Сумській областях та в Республіці Крим. Східні й південні області не є настільки багатими на пам'ятки архітектури, — найдавніші з них датуються XVII ст., що пов'язано з пізнім освоєнням території.

У Львові збереглися визначні пам'ятки, починаючи від XII ст. Другим містом в Україні за кількістю пам'яток архітектури є Київ (понад 1500). Передусім це споруди епохи Київської Русі — Золоті ворота (1037), Софіївський собор (1037), Видубицький монастир (XI), ансамбль Києво-Печерської лаври (XI). Зважаючи на виняткову художню цінність, за рішенням ЮНЕСКО, ансамбль споруд Софіївського собору та Києво-Печерської лаври внесені до списку світової культурної спадщини. Кам'янець-Подільський — місто-заповідник, що за кількістю пам'яток архітектури (понад 150) посідає третє місце в Україні. Особливу цінність становлять Стара фортеця (XI—XVІІІ), церкви, костели, житлові та цивільні споруди. В Україні збереглися пам'ятки, пов'язані з колонізацією Причорномор'я стародавніми греками. Це руїни Херсонесу і Пантікапея в Криму, Ольвії в Миколаївській області.

5. Соціально-економічні туристичні ресурси

Туризм як специфічний вид діяльності охоплює безліч галузей економіки, починаючи з будівництва і закінчуючи транспортними перевезеннями. Досить важко дати точну оцінку чисельності працівників, зайнятих у сфері туризму. Крім того, туризм підтримує різноманітні зв'язки з підприємствами інших секторів економіки: сільськогосподарськими підприємствами, заводами з виробництва транспортних засобів, меблевими фабриками та ін.

Статистика свідчить, що частка жінок у готельному господарстві перевищує 50 %. У готельній індустрії Франції, Німеччини, Австрії зайняті переважно іноземці, особливо на роботах, що не вимагають високої кваліфікації, здебільшого вихідці з країн Південно-Східної Азії

6. Інформаційні туристичні ресурси

Інформаційні туристичні ресурси — сукупність форм і видів інформації про конкретну територію чи об'єкти, про історію території, про культуру, природу і населення, отримана туристами безпосередньо під час подорожі, у процесі підготовки до неї чи після подорожі.

Інформаційні ресурси потрібні як туристам, так і організаторам туризму.

Турист, готуючись до подорожі, а також під час неї потребує додаткової інформації про місце перебування, норми, правила і звичаї місцевості та країни, детального опису пам'яток, схем і карт, схем транспортних магістралей. Варто нагадати, що перші путівники були видані понад двісті років тому.

Велике значення мають сучасні електронні засоби інформації, наприклад, мережа Інтернет, багато тисяч сайтів якої пропонують користувачам детальний опис туристичних центрів, пам'яток і навіть віртуальні подорожі, наприклад, музейними експозиціями. Видавництво "Columbus Press" кожних два роки перевидає всесвітній туристичний путівник "World Travel Guide", який містить укладені за однаковими схемами детальні описи 200 країн, туристичних центрів і територій.

Зайнятість характеризується як кількісними, так і якісними показниками, до яких належать рівень кваліфікації працівників, зайнятих у туризмі. У туризмі здебільшого використовується низькокваліфікован праця: швейцари, підношувачі багажу, покоївки, кур'єри та ін., але водночас існують спеціальності, що вимагають високої кваліфікації: гід-перекладач, шеф-кухар, менеджер.

